

parandi; nec alter alteri debitum debet subtrahere, nisi ad continentiam servandam possint indici; quia si ex ignorantia id factum est, eos ignorantia excusare videtur: si ex malitia, eis sua fraus non debet patrocinari vel dolus. » Ex quo textu aperte patet, desiderare quidem ecclesiam, ut tales conjuges a debito abstineant, non vero precipere, sed permittere, ut reddere et petere possint debitum, hoc ipso quod dicat « alter alteri non debet subtrahere debitum. » Hinc procedit conclusio, etsi ex fraude aut malitia assistat.

31. *Solvitur instantia.* — Nec obstant ultima verba, « si ex malitia, eis fraus non debet patrocinari aut dolus; » quia per hæc verba non probatur obligatio illud reddendi in casu, quo quis solemniter levat e baptismo proprium infantem eo fine, ut inde contrahat cognationem spiritualem, consequenter immunis fiat ab obligatione reddendi debitum conjugali uxori, quam forsitan aversatur, prout contingit in casu, de quo can. *Dictum.* 4, cau. 30, q. 4.

32. Objicies can. 1. c. *Si quis.* 2. c. *Nosse.* 3. caus. 30. q. 1. ubi expresse habetur, tales conjuges contrahere cognationem spiritualem, et privari jure debiti. Resp. Per hos canones probari, jure antiquo ita fuisse constitutum. Cui tamen derogatum est jure novo c. *Si vir.* 2. h. t. quod præ illo observandum est per ea, quæ de juris correctione diximus lib. I, tit. II, § 19. a n. 490. (ADNOTATIONES LXXXVI et LXXXVII.)

TITULUS XII.

De cognatione legali.

1. *Ratio continuationis.* — Altera cognationis species est legalis, ideo sic dicta, quia primitus a legibus inventa, l. *Adoptionis.* 14. ff. *de Ritu nupt.* et § 1. ac 2. *Instit. de Nupt.*, ac postea per canones recepta est, c. un. h. t., et can. 1, dist. 30, q. 3. Quoniam vero cognatio hæc ex adoptione provenit juxta dicenda; prius breviter de adoptione videndum est. Hinc

2. *Adoptio, quid, et quotuplex? Arrogatio, quid?* — Queritur I. Quid, et quotuplex sit adoptio? de quibus? et quomodo fieri possit? merito præmittitur hæc quæstio, ut se-

quens pro hac rubrica proprie faciens melius intelligatur. Resp. I. Adoptio secundum D. Thomam in 4, dist. 42, q. 2, a. 1, et communem aliorum est actus legitimus, per quem is, qui natura filius non est, in adoptantis filium aut nepotem assumitur. Dividitur in perfectam, quæ etiam arrogatio dicitur, et minus perfectam, quæ adoptio simplex, et in species vocatur, l. 1. ff. *de Adoption. Perfecta*, seu *Arrogatio* est, qua persona extranea, sui juris existens, auctoritate seu rescripto principis ita assumitur in filium aut nepotem, ut transeat in potestatem et familiam adoptantis, fiatque hæres ipsius necessarius, arg. § 1. *Instit. de Adopt. et l. II, C. eod. Adoptio imperfecta*, seu *Adoptio in specie* (quæ etiam simplex nominatur) est, qua persona extranea, quæ nondum sui juris, sed adhuc sub patris, vel avi potestate constituta est, auctoritate inferioris, cujuscunque tandem judicis competentis in filium aut nepotem ita assumitur, ut non transeat in potestatem et familiam adoptantis, sed maneat etiamnum sub patris aut avi sui potestate; et præterea etiam hæres necessarius in testamento non sit, licet ab intestato succedat cit. § 1 et 2. *Instit. de Adopt. De qua duplici adoptione vide plura apud legistas in Leges instit. ff. et c. de Adoption.*

3. *Quinam adoptare possint? ubi et de conditionibus adoptantis.* — Resp. II. Ad hoc, ut adoptio legitime fiat, plures requiruntur conditiones, veluti I. Ut adoptans sit masculus, nam feminae adoptare non possunt, nisi ex speciali concessione principis, § *Feminae.* 10. *Instit. de Adoption.* ubi ratio additur: quia nec naturales liberos in sua potestate habent. II. Ut ex natura sit potens ad generandum, unde spadones adoptare non possunt, § 9. *Instit. eod.* bene vero sacerdotes, utpote qui non a natura, sed per accidens, et moraliter tantum inhabiles sunt ad generandum, Sanchez, lib. VII, disp. 63; Abbas, in c. un., h. t., n. 4, et Hostiensis, n. 4. III. Ut 18 annis in ætate præcedat adoptatum § 6. *Instit. eod.* IV. Ut sit sui juris et major 25 annis; quia alias nondum habet administrationem suorum honorum. Plura de his vide apud legistas in *Instit. ff. et c. de Adoption.*, et etiam Sylvester, § *Adoptio.*

4. *Cognatio legalis, quid, et unde?* — Queritur II. Quid? et quotuplex sit cognatio legalis? unde proveniat, et inter quos impedimentum matrimonii dirimens constituat?

Resp. I. Cognatio legalis est propinquitatis personarum, quæ ex adoptione provenit, et inter certas personas matrimonium dirimit. Ita in re communis per jura n. 1. allegata, cum concordantiis.

3, 6, 7, 8 et 9. *Cognatio legalis est triplex: paternitas nempe; fraternitas, inter quos hæc versetur, et affinitas legalis.* — Resp. II. Cognatio legalis triplex est, paternitas nempe, fraternitas, et affinitas legalis. Paternitas legalis est cognatio inducens impedimentum in linea recta inter adoptantem tanquam patrem legalem, et adoptatum tanquam filium, adoptatique descendentes, nepotes, et pronepotes, § 1. *Instit. de nupt.* et l. *Quin etiam.* 55. ff. *de Ritu nupt.* Et inter hos impedimentum perpetuo durat, ita ut etiam adoptione per emancipationem soluta, adhuc perseveret, can. *Ita diligere*, cau. 30, q. 3, et cit. l. *Quin etiam.* ff. *de Ritu nupt.* ac § 1. *Instit. de nuptiis*, ubi statuitur: « ut quamvis per adoptionem parentum, liberorumve loco sibi esse cœperint, non possint inter se matrimonio jungi: in tantum, ut etiam dissoluta adoptione idem juris maneat, ita eam, quæ tibi per adoptionem filia, vel neptis esse cœperit, non poteris uxorem ducere; quamvis eam emancipaveris. »

Fraternitas legalis est cognatio in linea transversa impedimentum inducens inter liberos naturales legitimos adoptantis, et adoptatum tanquam fratres et sorores legales. Quod tamen impedimentum non perpetuo durat, sed expirat expirante adoptione, § *Inter eas.* 2. *Instit. de nupt.* et c. un., h. t., ibi: « Si qua mihi soror per adoptionem esse cœperit, quandiu durat adoptio, inter me et ipsam nuptiæ consistere non possunt. » Concordat l. *Per adoptionem.* 17, ff. *de Ritu nuptiar.* ibi: « Per adoptionem quæsitæ fraternitas eo usque impedit nuptias, donec manet adoptio, ideoque eam, quam pater meus adoptavit, et emancipavit, potero uxorem habere, æque, etsi me emancipato illam in potestate retinuerit, poterimus jungi matrimonio. »

Dicitur autem notanter inter liberos legitimos adoptantis; quia inter liberos carnales illegitimos adoptantis et adoptatum non consurgit cognatio legalis, sicut nec inter filiam illegitimam adoptati et adoptantem, vel legitimos ejus liberos, ut cum communi aliorum bene docent Sanchez, lib. VII, disp. 63, n. 30; Sporer, p. 4, cap. 1, sect. 1, n. 85; Pirhing, h. t., n. 9. Ratio est, quia ille-

gitimi nomine naturalium liberorum non veniunt, neque sub patria potestate sunt, § *Si adversus.* 12. *Instit. de nupt.* qua potestate non existente, vel cessante cessat adoptio, et consequenter etiam *cognatio legalis*, can. *Per adoptionem.* 6, cau. 30, q. 3.

Pariter non consurgit cognatio legalis, nec impedimentum dirimens inter ipsos adoptivos, si plures ab eodem adoptantur, ut bene advertit Glossa communiter recepta in c. un., h. t. Tum quia nullo jure invenitur tale impedimentum; tum quia inter filium et filiam spiritualem ejusdem patris spiritualis non versatur impedimentum; ergo multo minus inter duos adoptivos, cum hi minus sint conjuncti, quam illi, arg. can. *Diligere*, cau. 30, q. 3.

Affinitas legalis est cognatio inter adoptantem et inter uxorem adoptati, et vicissim inter adoptatum et uxorem adoptantis, inter quos inducit impedimentum etiam soluta adoptione, consequenter perpetuo durat. Omnes, textu expresso l. adoptivus. 14. prin. ff. *de Ritu nupt.* ibi: « Adoptivus filius, si emancipetur, eum, quæ patris adoptivi uxor est, ducere non potest, quia novercæ locum habet. »

10. *Cognatio legalis etiam ex simplici, seu minus perfecta adoptione oritur.* — Resp. III. Omnino probabile est, quod cognatio legalis, et impedimentum inde proveniens non tantum ex adoptione perfecta, seu arrogatione, sed etiam imperfecta seu adoptione simplici, sive in specie consurgat. Glossa, in c. 1, h. t. et ibi Abbas, n. 5; Ancharanus, n. 8; Covarruvias, p. II, *de Matrim.* cap. vi, § 5, n. 2; Gutierrez, *de Matrim.* cap. cii, n. 5; Barbosa, *de Offic. et potest. episc.* allegat. 51, n. 189, cum communi aliorum, quibus favet Scotus, in 4, dist. 42, q. un. n. 3, hoc ipso, quod ibi Glossæ opinionem alleget, et non refutat, consequenter tacite approbet. Ratio est, quia jura indistincte veniunt intelligenda, c. *Quia circa.* 22, *de Privileg.* præsertim quod adoptio in specie, seu simplex, licet tam perfecta non sit, quam arrogatio, vere tamen ac in sensu proprio sit, et dicatur adoptio, textu expresso § 1, prin. *Instit. de Adoption.* ubi adoptio proprie dicta dividitur in arrogationem, et adoptionem simplicem. (ADNOTATIONES LXXXVIII.)

§ I.

TITULUS XIII.

De eo, qui cognovit consanguineam uxoris suæ, vel sponsæ.

1. *Ratio ordinis, et remissionis hujus tituli.* — Visis cognatione spirituali, et legali, atque impedimentis inde provenientius, recto ordine pergitur ad cognationem naturalem, seu carnalem, quæ vulgari sermone tam affinitatem, quam consanguinitatem comprehendit; siquidem etiam affines solemus vocare cognatos; quamvis proprie cognati non sint, ut bene advertit Alexander Papa can. *Quod autem*, 5, cau. 35, q. 5, ibi: « Quod autem frater sororve uxoris tuæ, cognati tui dicuntur, æquivocationis jure fit, et necessitate vulgaris appellationis potius, quam ulla causa cognationis. » Et quoniam affinitas alia oritur ex copula licita, alia ex copula illicita, compiler canonum prius posuit præsentem titulum, in quo agitur de affinitate ex copula illicita. Verum quia etiam sequens est de consanguinitate, et affinitate, ubi affinitas dividitur, et membra divisa explicantur, commodius, et majoris claritatis gratia etiam de affinitate ex copula illicita, consequenter de tota materia hujus tituli in sequenti titulo agemus. Et quidem de affinitate ex copula cognoscentis consanguineam uxoris. § 2, a. n. 32, de affinitate vero ex copula cognoscentis consanguineam sponsæ eod. § 2, a. n. 62.

TITULUS XIV.

De consanguinitate, et affinitate.

1. *Ratio ordinis et divisionis.* — Duas, ut patet, partes habet præsens titulus, prima est de consanguinitate, et inde consurgente impedimento. Altera de affinitate et impedimento inde proveniente. Hinc in duos paragraphos præsentem titulum dividemus, et ordinem rubricæ sequentis, in primo de consanguinitate, in secundo vero de affinitate agemus.

DE CONSANGUINITATE ET IMPEDIMENTO INDE CONSURGENTE.

2. *Consanguinitas, quid et unde?* — Queritur I. Quid? et quotuplex sit consanguinitas? Item quid linea, et gradus ejusdem? Resp. I. Consanguinitas est propinquitas, seu conjunctio personarum ex eo proveniens, quod vel una per carnalem propagationem descendat ab altera, vel ambæ aut plures ab eodem tertio progenitore debite adhuc propinquo. Est in re communis, patebitque ex seqq. Dicitur per propagationem carnalem, ad differentiam cognationis spiritualis, legalis, et etiam affinitatis.

3. *Ut collaterales, consanguinei sint, debent ab uno tertio debite propinquo descendere; secus est in linea recta.* — Dicitur ulterius, « ab eodem tertio progenitore debite propinquo, » quo indicatur, non esse, nec dici consanguineos illos, qui quidem ab eodem, sed tamen valde remoto tertio progenitore descendunt; alias enim omnes homines essent consanguinei, utpote cuncti ab eodem tertio progenitore, Adam nempe descendentes, quod falsum invenitur. Nam præfata propinquitas vocatur consanguinitas a con et sanguis; quia est una et communis sanguis, seu sanguinis unitas, arg. l. 1, § *Consanguinei*, 10, ff. *de Suis et legit. hæred.* quæ sanguinis unitas iudicio hominum non amplius adesse, nec idem sanguis amplius ita participari censetur, ut ratione illius singularis aliquis affectus inter collaterales causetur, si communis stipes aut progenitor, a quo alii descendunt, nimio intervallo distat, et idem sanguis per diversam commixtionem nimis dispergitur. Quamvis aliter res se habeat inter consanguineos in linea recta, quorum unus ab altero descendit; hi enim genitoris etiam remotissimi, a quo in linea recta descendunt, veri consanguinei sunt; ut proin cuncti homines, licet inter se omnes consanguinei non sint, omnes tamen veri consanguinei Adami sint.

Reliquæ particulae patebunt ex sequentibus.

4. *Consanguinitas, seu cognatio naturalis alia est naturalis tantum, alia naturalis et civilis simul.* — Resp. II. Cognatio naturalis qua consanguinitas varie dividitur. Et quidem I. In naturalem tantum, et in natura-

lem ac civilem simul, l. *Non facile*, 4, § 2, ff. *de Gradib. naturalis* tantum est inter illos, qui ab eodem stipite per carnalem propagationem illicitam v. g. vel adulterinam proveniunt, ut l. 4, § 2, ff. *de Gradibus*, ibi: « Naturalis cognatio per se sine civili cognatione intelligitur, quæ per feminam descendit, quæ vulgo liberos peperit. » Naturalis et civilis simul est inter illos, qui ex legitimis nuptiis, ab eodem stipite proveniunt, cit. l. 4, § 2, ff. *de Gradib.*

5. *Agnatio et cognatio; agnati et cognati, quid?* — II. Dividitur, in cognationem in specie, seu proprie talem, et in agnationem. l. *Jurisconsultus*, 10, § 2 et 4, ff. *de Gradib.* *Cognatio in specie* intercedit inter illos, qui per feminas tantum conjunguntur, et propterea etiam proprie cognati dicuntur, cit. l. 10, § 2, ff. *de Gradib.* ibi: « Qui per feminas conjunguntur, cognati tantum nominantur. » Agnatio vero intercedit inter illos, qui per lineam paternam sunt conjuncti, cit. l. 10, § 2, ff. *de Gradib.* et § 1, *Inst. de Legitim. agnat.* ibi: « Sunt autem agnati, cognati per virilis sexus personas conjuncti, quasi a patre cognati. Itaque ex eodem patre nati fratres, agnati sibi sunt, etc. nec requiritur, an eandem etiam matrem habuerint. »

6. *Tam agnatio et cognatio, quam cognatio causat impedimentum.* — Verum utraque hæc cognationis naturalis, seu consanguinitatis divisio ad præsens non attenditur; siquidem juxta communem doctores tam consanguinitas naturalis solum, quam naturalis ac civilis simul matrimonium dirimit, arg. c. *Per tuas*, 10, *de Probat.* et l. *Adoptivus*, 14, § 2, ff. *de Ritu nupt.* sicut etiam æque matrimonium dirimit cognatio in specie, quam agnatio: imo hæc duæ consanguinitates in ordine ad matrimonium promiscue sumuntur, et confunduntur, arg. can. 1 et 2. cau. 35, q. 2.

7. *Linea consanguinitatis, quid? et quid stipes?* — III. Dividitur consanguinitas in lineas, et gradus, seu potius ipsi consanguinei dividuntur, ac distinguuntur per lineas et gradus. Qualis linea est ordinata series seu collectio personarum ab eodem stipite descendentium, arg. l. 1, ff. *de Gradib.* quæ duplex est, recta nempe, et transversa, seu collateralis, l. fin. ff. *de Ritu nupt.* cum concordantiis.

Ante cujus declarationem sciendum prius, quid stipes sit? Est videlicet, et dicitur stipes

illa persona, a qua (sive mas, sive femina sit) personæ aliæ, de quarum consanguinitate quæritur, mediate, vel immediate per carnalem propagationem descendunt, et propterea consanguinei dicuntur.

8. *Linea recta descendens et ascendens, quid?* — Linea consanguinitatis recta continet illas personas consanguineas, quarum una ab altera descendit, quales sunt parentes, liberi. Hæc linea recta subdividitur in ascendentem, et descendentem. Descendens est, in qua recta deorsum a persona generante ad generatam v. g. a patre vel matre ad liberos, et nepotes tenditur. Ascendens est, qua recta sursum ascenditur, v. g. a filio ad patrem, et inde ad avum, proavum etc. cit. l. 1, ff. *de Gradibus.*

9. *Linea transversalis, quid? alia est æqualis, alia inæqualis.* — Linea transversalis, seu collateralis, seu obliqua continet illas personas, quarum nulla ab altera descendit, sed omnes ab eodem tertio communi, stipite videlicet, seu communi principio et genitore proveniunt; qui propterea etiam consanguinei collaterales vocantur, quales sunt duo fratres, aut sorores utpote quorum nullus ab illorum aliquo, sed omnes ab eodem tertio, patre videlicet tanquam communi stipite descendunt, item duo patruelis ab eodem avo proveniunt. Hæc linea collateralis, vel transversalis etiam subdividitur in æqualem, et inæqualem. *Æqualis* est, in qua fiunt personæ pari seu æquali gradu a communi stipite distantes, ut sunt duo fratres, quorum uterque uno tantum gradu a communi stipite, patre scilicet, distat. *Inæqualis* est, in qua existunt personæ, quæ inæquali gradu a communi stipite distant, dum unus remotior alter eidem propinquior invenitur, ut Titius et illius fratris proles, nam Titius uno, ejusdem fratris proles vero duobus gradibus a communi stipite Caio v. g. tanquam patre Titii et avo prolis a fratre Titii progenitæ distat.

Ubi tamen specialiter notandum, quod, etsi juxta statim dicta, in linea transversali inæquali distantia personarum quoad gradus a sola remotiori persona desumi debeat, tamen proximiorum gradum etiam exprimere, semper expediens et sæpe necesse sit in casu, quo pro foro externo procuranda est dispensatio, ita, ut si ex duabus personis, de quibus quæritur, una distet a communi stipite in quarto gradu, altera vero in tertio, supplicans exprimere deberet, quod in ter-